
Πρόλογος

Το βιβλίο αυτό είναι προσαρμοσμένο στο πνεύμα των αλλαγών που χαρακτηρίζουν τη διδακτική των «Κειμένων της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας» της Β' Ενιαίου Λυκείου. Κεντρικός στόχος είναι να επιβοηθηθεί ουσιαστικά τόσο ο καθηγητής όσο και ο μαθητής, ώστε να ανταποκριθούν εποικοδομητικά στη στοχοθεσία του μαθήματος.

Η χρηστική του αξία πολλαπλασιάζεται, αφού περιλαμβάνει αντιπροσωπευτικά κείμενα από τα προτεινόμενα που έχει ορίσει το Υ.Π.Ε.Π.Θ., αλλά και πρόσθετα για το φιλόλογο που προτίθεται να ευρύνει τον ορίζοντα των επιλογών του.

Θα αποτελούσε πραγματική παράλειψη να μην εξάρω την πολύτιμη συμβολή στην ολοκλήρωση αυτού του έργου των εκλεκτών συναδέλφων μου: Π. Καρακολίδη, Β. Λαζαρίδου και Γ. Σιδέρη.

Ως κατακλείδα, αρμόζει να εκφράσω τις ειλικρινείς μου ευχαριστίες στον εκδοτικό οίκο «Ζήτη» για την ενθάρρυνση και την πολύτιμη αρωγή στην πραγμάτωση και αυτού του πονήματος.

Δ. Κ. Φαρμάκης,
Θεσσαλονίκη, Οκτώβριος 2003

Περιεχόμενα

Θεωρία

● Συμβατική οριοθέτηση των περιόδων της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Εισαγωγή	14
A Περίοδος (9ος αι.-1453)	15
B Περίοδος (1453-1669)	16
Γ Περίοδος (1669-1821)	17
Δ Περίοδος (1821-1880)	18
E Περίοδος (1880-1930)	19
ΣΤ Περίοδος (1930-)	21

● Τεχνοτροπίες

27

● Το ύφος

Γενικά	32
Είδη ύφους	34

● Σχήματα λόγου

Γενικά	38
A. Σχήματα λέξεων	39
B. Σχήματα διάνοιας	42

● Στοιχεία νεοελληνικής μετρικής

Μετρικά στοιχεία	48
Ποιήματα ειδικής μορφής	51

● Ενδεικτικό πλάνο-σχέδιο μελέτης

λογοτεχνικού έργου	52
--------------------------	----

● Χρηστικό λεξικό βασικών λογοτεχνικών όρων 54

Το δημοτικό τραγούδι

Εισαγωγικά	60
Κατηγορίες	61
Τεχνική	64

Του νεκρού αδερφού

Γραμματολογική τοποθέτηση του ποιήματος	67
Αρχιτεκτονική δομή του ποιήματος / τιτλοδότηση των νοηματικών ενοτήτων	67
Προσπέλαση νοηματικού περιεχομένου	68
Αισθητική θεώρηση του ποιήματος	69
Αδίδακτα - παράλληλα κείμενα	72

Α περίοδος (10ος αι.-1453)

Δημοτικό τραγούδι

Η αρπαγή της γυναίκας του Διγενή

Γραμματολογική τοποθέτηση του ποιήματος	74
Αρχιτεκτονική δομή του ποιήματος / τιτλοδότηση των νοηματικών ενοτήτων	74
Προσπέλαση νοηματικού περιεχομένου	75
Αισθητική θεώρηση του ποιήματος	76

Η λυγερή στον Άδη

Γραμματολογική τοποθέτηση του ποιήματος	79
Αρχιτεκτονική δομή του ποιήματος / τιτλοδότηση των νοηματικών ενοτήτων	79
Προσπέλαση νοηματικού περιεχομένου	79
Αισθητική θεώρηση του ποιήματος	82

B περίοδος (1453-1669)

Κρητικό Θέατρο

Ερωφίλη του Γεώργιου Χορτάτου

Γραμματολογική τοποθέτηση του ποιήματος	85
Αρχιτεκτονική δομή του ποιήματος / τιτλοδότηση των νοηματικών ενοτήτων	85
Προσπέλαση νοηματικού περιεχομένου	87
Αισθητική θεώρηση του ποιήματος	87

Γ περίοδος (1669-1830)

Νεοελληνικός Διαφωτισμός

Η επαναστατική προκήρυξη του Ρήγα Βελεστινλή

Γραμματολογική τοποθέτηση του κειμένου	90
Αρχιτεκτονική δομή του κειμένου / τιτλοδότηση των νοηματικών ενοτήτων	90
Προσπέλαση νοηματικού περιεχομένου	91
Αισθητική θεώρηση του κειμένου	92
Αδίδακτο - παράλληλο κείμενο	93

Ελληνική Νομαρχία

Γραμματολογική τοποθέτηση του έργου	94
Αρχιτεκτονική δομή του κειμένου / τιτλοδότηση των νοηματικών ενοτήτων	95
Προσπέλαση νοηματικού περιεχομένου	96
Αισθητική θεώρηση του κειμένου	99

Δ Περίοδος (1821-1880)

Επτανησιακή Σχολή

Εις Αγαρηνούς του Ανδρέα Κάλβου

Γραμματολογική τοποθέτηση του ποιήματος	102
Γραμματολογική τοποθέτηση του ποιητή	102
Αρχιτεκτονική δομή του ποιήματος / τιτλοδότηση των νοηματικών ενοτήτων	103
Προσπέλαση νοηματικού περιεχομένου	104
Αισθητική θεώρηση του ποιήματος	106
Πρόσθετες ερωτήσεις	108

Τα Ηφαίστεια του Ανδρέα Κάλβου

Γραμματολογική τοποθέτηση της ωδής	110
Αρχιτεκτονική δομή του ποιήματος / τιτλοδότηση των νοηματικών ενοτήτων	110
Προσπέλαση νοηματικού περιεχομένου	111
Αισθητική θεώρηση του ποιήματος	113
Πρόσθετες ερωτήσεις	114
Αδίδακτα - παράλληλα κείμενα	115

Ελεύθεροι Πολιορκημένοι –Σχεδιάσμα Β του Διονύσιου Σολωμού

Γραμματολογική τοποθέτηση του ποιήματος	116
Γραμματολογική τοποθέτηση του ποιητή	117
Προσπέλαση νοηματικού περιεχομένου	117
Αισθητική θεώρηση του ποιήματος	122
Πρόσθετες ερωτήσεις	124

Ελεύθεροι Πολιορκημένοι –Σχεδιάσμα Γ του Διονύσιου Σολωμού

Προσπέλαση νοηματικού περιεχομένου	126
Αισθητική θεώρηση του ποιήματος	133
Πρόσθετες ερωτήσεις	134

Ο Πόρφυρας του Διονύσιου Σολωμού

Γραμματολογική τοποθέτηση του ποιήματος	136
Αρχιτεκτονική δομή του ποιήματος / τιτλοδότηση των νοηματικών ενοτήτων	136
Προσπέλαση νοηματικού περιεχομένου	137
Αισθητική θεώρηση του ποιήματος	138
Πρόσθετες ερωτήσεις	139
Αδίδακτο - παράλληλο κείμενο	140

Ε Περίοδος (1880-1930)**Νέα Αθηναϊκή Σχολή****Ο Δωδεκάλογος του Γύφτου** του Κωστή Παλαμά

Γραμματολογική τοποθέτηση του ποιήματος	142
Γραμματολογική τοποθέτηση του ποιητή	142
Αρχιτεκτονική δομή του ποιήματος / τιτλοδότηση των νοηματικών ενοτήτων	143
Προσπέλαση νοηματικού περιεχομένου	143
Αισθητική θεώρηση του ποιήματος	145
Πρόσθετες ερωτήσεις	147

[Πατρίδες! Αέρας, Γη...] του Κωστή Παλαμά

Γραμματολογική τοποθέτηση του ποιήματος	149
Αρχιτεκτονική δομή του ποιήματος / τιτλοδότηση των νοηματικών ενοτήτων	149
Προσπέλαση νοηματικού περιεχομένου	149
Αισθητική θεώρηση του ποιήματος	150
Πρόσθετες ερωτήσεις	151
Αδίδακτα - παράλληλα κείμενα	152

Απολείπειν ο Θεός Αντώνιον του Κωνσταντίνου Καβάφη

Γραμματολογική τοποθέτηση του κειμένου	154
Γραμματολογική τοποθέτηση του συγγραφέα	154

Αρχιτεκτονική δομή του κειμένου / τιτλοδότηση των νοηματικών ενότητων	155
Προσπέλαση νοηματικού περιεχομένου	155
Αισθητική θεώρηση του ποιήματος	156
Πρόσθετες ερωτήσεις	158
Αδίδακτο - παράλληλο κείμενο	159

Οι Νέοι της Σιδώνας 400 μ.Χ. του Κωνσταντίνου Καβάφη

Γραμματολογική τοποθέτηση του ποιήματος	160
Αρχιτεκτονική δομή του ποιήματος / τιτλοδότηση των νοηματικών ενότητων	160
Προσπέλαση νοηματικού περιεχομένου	160
Αισθητική θεώρηση του ποιήματος	162

Άγραφον του Άγγελου Σικελιανού

Γραμματολογική τοποθέτηση του ποιήματος	164
Γραμματολογική τοποθέτηση του ποιητή	164
Αρχιτεκτονική δομή του ποιήματος / τιτλοδότηση των νοηματικών ενότητων	165
Προσπέλαση νοηματικού περιεχομένου	165
Αισθητική θεώρηση του ποιήματος	166

Ιερά Οδός του Άγγελου Σικελιανού

Γραμματολογική τοποθέτηση του ποιήματος	168
Αρχιτεκτονική δομή του ποιήματος / τιτλοδότηση των νοηματικών ενότητων	168
Προσπέλαση νοηματικού περιεχομένου	169
Αισθητική θεώρηση του ποιήματος	173
Πρόσθετες ερωτήσεις	174

[Πάλι μεθυσμένος είσαι] του Κώστα Βάρναλη

Γραμματολογική τοποθέτηση του ποιήματος	176
Γραμματολογική τοποθέτηση του συγγραφέα	176
Αρχιτεκτονική δομή του ποιήματος / τιτλοδότηση των νοηματικών ενότητων	177

Προσπέλαση νοηματικού περιεχομένου	177
Αισθητική θεώρηση του ποιήματος	178
Πρόσθετες ερωτήσεις	180
Αδίδακτο - παράλληλο κείμενο	181

Απαντήσεις

Του νεκρού αδερφού

Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	184
--	-----

Η αρπαγή της γυναίκας του Διγενή

Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	187
--	-----

Η λυγερή στον Άδη

Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	190
--	-----

Ερωφίλη του Γεώργιου Χορτάτση

Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	193
--	-----

Η επαναστατική προκήρυξη του Ρήγα Βελεστινλή

Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	195
--	-----

Ελληνική Νομαρχία

Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	197
--	-----

Εις Αγαρηνούς του Ανδρέα Κάλβου

Απαντήσεις στις πρόσθετες ερωτήσεις	199
---	-----

Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	200
--	-----

Τα Ηφαίστεια του Ανδρέα Κάλβου

Απαντήσεις στις πρόσθετες ερωτήσεις	202
---	-----

Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	203
--	-----

Ελεύθεροι Πολιορκημένοι –Σχεδιάσμα Β του Διονύσιου Σολωμού

Απαντήσεις στις πρόσθετες ερωτήσεις	206
---	-----

Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	207
--	-----

Ελεύθεροι Πολιορκημένοι –Σχεδιάσμα Γ του Διονύσιου Σολωμού

Απαντήσεις στις πρόσθετες ερωτήσεις	213
---	-----

Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	214
--	-----

Ο Πόρφυρας του Διονύσιου Σολωμού	
Απαντήσεις στις πρόσθετες ερωτήσεις	218
Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	219
Ο Δωδεκάλογος του Γύφτου του Κωστή Παλαμά	
Απαντήσεις στις πρόσθετες ερωτήσεις	221
Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	222
[Πατρίδες! Αέρας, Γη...] του Κωστή Παλαμά	
Απαντήσεις στις πρόσθετες ερωτήσεις	224
Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	225
Απολείπιν ο Θεός Αντώνιον του Κωνσταντίνου Καβάφη	
Απαντήσεις στις πρόσθετες ερωτήσεις	226
Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	227
Οι Νέοι της Σιδώνας 400 μ.Χ. του Κωνσταντίνου Καβάφη	
Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	228
Άγραφον του Άγγελου Σικελιανού	
Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	231
Ιερά Οδός του Άγγελου Σικελιανού	
Απαντήσεις στις πρόσθετες ερωτήσεις	233
Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	235
[Πάλι μεθυσμένος είσαι] του Κώστα Βάρναλη	
Απαντήσεις στις πρόσθετες ερωτήσεις	239
Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	240
Κριτήρια αξιολόγησης	241
Βιβλιογραφικός προσανατολισμός	254